

Pressemeddelelse

fra EU's Narkotika-agentur i Lissabon

EUROPÆISK NARKOTIKARAPPORT 2019: DE VIGTIGSTE PUNKTER

Rekordhøje kokainfangster i et konkurrencepræget narkotikamarked

(6.6.2019, LISSABON — **MÅ IKKE OFFENTLIGGØRES FØR 11.30 CET/10:30 WEST (lokal tid i Lissabon)**)

Der er med rekordhøje beslaglæggelser af kokain tegn på et stigende udbud af stoffet i Europa. Det fremgår af **Den europæiske narkotikarapport 2019: Tendenser og udvikling**, som **Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug (EMCDDA)** har offentliggjort i dag i Bruxelles (1). I den årlige gennemgang har centret også set nærmere på truslen forbundet med heroin og nye syntetiske opioider, den seneste udvikling på cannabismarkedet, Europas stadig større rolle i fremstillingen af syntetiske stoffer og brugen af digitale teknologier til at opnå sundhedsfordele på narkotikaområdet.

Dimitris Avramopoulos, EU-kommissær for migration, indre anliggender og medborgerskab, udtaler: "Rapporten viser et komplekst europæisk narkotikafænomen. Stofferne er fortsat i konstant udvikling og udgør forskelligartede trusler i vores samfund, som påvirker livet negativt for millioner af mennesker i verden. Vi har brug for en større koordineret tilgang, som kan håndtere både udbud og efterspørgsel. De nye love til at regulere psykoaktive stoffer og et forbedret internationalt samarbejde har betydet, at vores indsatser har båret frugt. Men vi har også behov for at se på den rolle digitalisering betyder for stofmarkedet. Vi har ingen tid at spare. Vi har brug for at koordinere på nationalt, europæisk og internationalt niveau. Sammen med det europæiske overvågningscenter vil vi fortsætte med at spille en ledende rolle i disse bestræbelser".

EMCDDA-rapporten fremhæver det fortsat høje udbud af de fleste illegale stoffer. Ifølge de seneste data for Europa (EU-28, Tyrkiet og Norge) bliver der indberettet over 1 mio. beslaglæggelser af illegale stoffer hvert år. Ca. 96 mio. voksne i EU (15-64 år) har på et tidspunkt prøvet et illegalt stof, og det anslås, at 1,2 mio. mennesker bliver behandlet for misbrug af illegale stoffer hvert år (EU-28). I 2018 blev 55 nye psykoaktive stoffer for første gang opdaget i EU, og det bringer det samlede antal stoffer, som centret overvåger, op på 730.

EMCDDA's direktør, Alexis Goosdeel, udtaler: "De udfordringer, som vi står over for på narkotikaområdet, fortsætter med at vokse. Der er ikke kun tegn på et øget udbud af velkendte plantebaserede stoffer, som f.eks. kokain, men vi ser også et marked i udvikling, hvor syntetiske stoffer og stofproduktion i Europa er af stadig voksende betydning. Dette ses ved de problemer, der er forbundet med brugen af stærkt potente syntetiske opioider, af nye produktionsteknikker for MDMA og amfetamin samt af den seneste udvikling med hensyn til forarbejdning af morfin til heroin inden for Europas grænser".

Kokain: rekordhøje beslaglæggelser, nye distributionsmetoder og tegn på stigende sundhedsproblemer

De seneste data vedrørende kokain viser, at såvel antallet af beslaglæggelser som mængden af beslaglagt kokain befinder sig på et rekordhøjt niveau. Der blev indberettet flere end 104 000 beslaglæggelser af kokain i EU i 2017 (98 000 i 2016), svarende til 140,4 ton, hvilket er omtrent det dobbelte af den mængde, der blev beslaglagt i 2016 (70,9 ton) (figur 1.6). Selvom prisen forblev stabil, nåede renheden af kokain solgt på gadeplan i 2017 sit højeste niveau i ti år (infografik, s. 26). Kokain kommer ind i Europa via talrige smuglerruter og transportmidler, men væksten i smuglingen af store mængder ved hjælp af skibscontainere er en særlig stor udfordring.

Der er tegn på, at brugen af sociale medier, handelspladser på det mørke net og krypteringsteknikker spiller en stigende rolle for mindre grupper og enkeltpersoners mulighed for at handle med stoffer. På kokainmarkedet udvises der stor foretagsomhed i brugen af innovative distributionsmetoder. Et eksempel er eksistensen af såkaldte "callcentre" for kokain, der tilbyder hurtig og fleksibel levering. Sådanne metoder, der afspejler en mulig "uberisering" af kokainhandlen ⁽²⁾, er et tegn på et konkurrencepræget marked, hvor sælgerne konkurrerer ved at tilbyde supplerende tjenester ud over selve produktet.

Kokain er det mest anvendte illegale stof i EU med omkring 2,6 mio. unge voksne (15-34 år) brugere i løbet af det seneste år (skøn for 2017). En nylig undersøgelse af rester af illegale stoffer i kommunalt spildevand viste, at der mellem 2017 og 2018 var sket en stigning i forekomsten af kokainmetabolitter i 22 ud af 38 byer med data for perioden, hvilket bekræftede den stigende tendens fra 2017. I 2018 blev de højeste mængder af stofrester, standardiseret pr. 1 000 borgere pr. dag, registreret i **Belgien, Spanien, Nederlandene**, og **Det Forenede Kongerige**. I visse byer i **Østeuropa** viser nylige data en stigning, dog fra et lavt niveau (se figur 2.4).

Der er tegn på, at stigningen i kokainudbuddet er forbundet med et stigende antal indberetninger af sundhedsproblemer. De seneste skøn viser, at ca. 73 000 brugere nu har søgt stofbehandling for kokainrelaterede problemer. Særligt bekymrende er de 11 000 blandt disse, som har søgt behandling for problemer med crack-kokain, der er en særligt skadelig form for kokain. Antallet af "nye" brugere, der for første gang har haft behov for behandling for et kokainrelateret problem, steg med 37 % mellem 2014 og 2017, hvilket tyder på, at behovet for behandling er stigende. Kokain var også det illegale stof, der oftest blev indberettet i forbindelse med stofrelaterede henvendelser på skadestuer i et netværk af 26 overvågede hospitaler i 18 europæiske lande i 2017 (Euro-DEN Plus) (figur 3.8).

Heroin: tegn på ændringer i markedet

Heroin er stadig det mest almindelige illegale opioid på narkotikamarkedet i Europa og den største årsag til misbrugsrelaterede sundheds- og socialudgifter. Den beslaglagte mængde af heroin i EU steg med over et ton i 2017 til 5,4 ton, og yderligere 17,4 ton blev beslaglagt af de tyrkiske myndigheder (en del heraf var beregnet på det europæiske marked). En bekymrende udvikling er de 81 ton af den kemiske heroinprækursor eddikesyreanhydrid, som blev beslaglagt i EU i 2017, og de 243 ton af stoffet, der blev stoppet i forsendelser (tabel 1.2). Desuden har man i de senere år opdaget laboratorier i EU, der producerer heroin på grundlag af morfin ved hjælp af denne prækursor (**Bulgarien, Tjekkiet, Spanien og Nederlandene**). Renheden af heroinen er fortsat høj, og prisen på gadeplan er relativt lav (den er faldet i løbet af det seneste årti) (infografik, s. 24).

Europa sigter mod at bekæmpe viral hepatitis som en trussel mod folkesundheden, i overensstemmelse med den globale **2030-dagsorden for bæredygtig udvikling**. Det er afgørende for opnåelsen af dette mål, at injektionsmisbrugere af heroin eller andre stoffer tilbydes bedre adgang til HBV- og HCV-forebyggelse, -test og -behandling, da denne gruppe har den højeste sygdomsbyrde og den højeste risiko for smitte. **EMCDDA**-rapporten fremhæver behovet for opskalering af foranstaltningerne til bekæmpelse af viral hepatitis, især i dele af **Østeuropa**.

Nye syntetiske opioider: en kilde til stadigt større bekymring

Den nuværende opioidepidemi i **USA** og **Canada** er i høj grad fremhjulpet af brugen af syntetiske opioider, især fentanyl og deraf afledte stoffer. Disse stoffer udgør aktuelt kun en lille del af narkotikamarkedet i **Europa**, men de giver alligevel anledning til stigende bekymring, idet brugen af dem er forbundet med forgiftninger og dødsfald. Elleve nye syntetiske opioider blev opdaget i Europa i 2018, typisk i form af pulver, tabletter og væsker. Da der kun skal bruges meget små mængder til at fremstille tusindvis af doser på gadeplan, er disse stoffer lette at skjule og transportere og udgør derfor en udfordring for politi og toldvæsen.

Stoffer, der er afledt af fentanyl, udgør størstedelen af de 49 nye syntetiske opioider, der overvåges af **EMCDDA**. Seks fentanylanaloger blev sporet i Europa for første gang i 2018 (34 er sporet siden 2009). I de nyeste data udgør disse højpotente stoffer 70 % af alle beslaglæggelser af de nye syntetiske opioider (figur 1.12). Over 300 beslaglæggelser af carfentanil blev registreret; stoffet er et af de mest potente stoffer i

denne familie. I alt 4,5 kg af en kemisk prækursor til fremstilling af fentanyl-analoger (*N*-phenethyl-4-piperidon) blev også beslaglagt i EU (tabel 1.2).

Data fra overvågning af stofbehandling viser, at en ud af fem brugere (22 %), der indskrives til stofbehandling for et opioidrelateret problem, nu melder tilbage, at det er et lovligt eller ulovligt syntetisk opioid, og ikke heroin, der er deres primære misbrugsstof (figur 2.13). Det tyder på, at opioidholdige lægemidler nu også spiller en stigende rolle i Europas narkotikaproblemer.

Cannabis: den nyeste udvikling for Europas mest udbredte stof

Cannabis er fortsat det mest udbredte illegale stof i Europa, vurderet ud fra data om udbredelse, beslaglæggelser og nye behandlingsanmodninger. Ca. 17,5 mio. unge europæere (15-34 år) skønnes at have brugt cannabis inden for det seneste år (EU-28) (skøn for 2017).

I 2017 registrerede EU's medlemsstater 782 000 beslaglæggelser af cannabisprodukter (blade, harpiks, planter og olie), hvilket gjorde det til det mest beslaglagte narkotikum. Mængden af beslaglagt cannabis harpiks er mere end dobbelt så stor som mængden af beslaglagt marihuana (466 ton mod 209 ton). En nylig undersøgelse fra **EMCDDA** ⁽³⁾ har vist, at det typiske indhold af tetrahydrocannabinol (THC) ⁽⁴⁾ i marihuana og harpiks er fordoblet i løbet af de sidste 10 år, og det giver anledning til bekymring omkring potentielle skader. Hvad angår harpiks, er nogle af drivkræfterne bag den stigende gennemsnitlige potens sandsynligvis indførelsen af højpotente planter og nye produktionsteknikker i **Marokko**, der er den primære producent af harpiks til EU-markedet.

Ca. 1 % af voksne borgere (15-64 år) i EU skønnes at bruge cannabis på daglig eller næsten daglig basis. I 2017 blev ca. 155 000 personer indskrevet i behandling for problemer relateret til dette stof, og af dem blev ca. 83 000 indskrevet i behandling for første gang (infografik, s. 44). Cannabis er nu det stof, som nye personer, der søger stofbehandling, oftest nævner som den primære grund til at søge hjælp.

Cannabis: nye produkter skaber øgede udfordringer på et komplekst politisk område

De nye markeder for lovligt cannabisprodukter til rekreativt forbrug uden for EU skaber innovation inden for produktudvikling (f.eks. e-væsker, spiselige produkter og koncentrat), hvoraf nogle nu dukker op på det europæiske marked, hvor de udgør en ny udfordring med hensyn til sporing og kontrol af narkotika.

Cannabis indeholder mange forskellige stoffer, hvoraf de bedst kendte er tetrahydrocannabinol (THC) og cannabidiol (CBD). Et eksempel på den hurtige udvikling på cannabismarkedet er fremkomsten af lav-THC-produkter, der sælges i specialforretninger eller helsekostbutikker i nogle EU-lande ⁽⁵⁾. Salget er baseret på den påstand, at produkterne indeholder mindre end 0,2 % eller 0,3 % THC og derfor har få, eller slet ingen, skadelige virkninger og ikke er omfattet af den eksisterende lovgivning til bekæmpelse af narkotika. Produkternes CBD-indhold fremhæves nogle gange med påstande om, at dette stof kan have gavnlige virkninger. En række produkter er nu tilgængelige, herunder planter, rygeblandinger, piller, lotions og cremer. Dette rejser en række lovgivningsmæssige spørgsmål, idet nogle lande straffer salg af lav-THC-produkter, mens andre tillader handel med dem uden licens.

Europas voksende rolle inden for fremstilling af syntetiske stoffer

Ifølge rapporten synes produktionen af syntetiske stoffer i Europa "at være stigende og at blive mere diversificeret og innovativ". Der anvendes nye stoffer til at lave de kemikalier, der er nødvendige for at fremstille syntetiske stoffer. Formålet hermed er at undgå sporing, men det indebærer også en mere kompleks forarbejdning (der kan skabe yderligere farligt affald). Det afspejles i en stigning i beslaglæggelser af alternative prækursorer, for både MDMA og amfetamin og metamfetamin, med et øget antal beslaglæggelser af såvel APAA som glycidderivater af PMK ifølge de seneste data (tabel 1.2).

I 2017 blev 21 MDMA-laboratorier nedlagt i EU, hvilket var en stigning fra 11 i 2016; alle var beliggende i **Nederlandene**. I **Belgien** blev der rapporteret om dumpning af kemisk affald, hvilket indikerer, at der er foregået en produktion af MDMA. De seneste data viser, at MDMA-indholdet i ecstasy-tabletter i 2017 var det højeste i 10 år. Ifølge **EMCDDA**-rapporten beslaglagdes der omkring 6,6 mio. MDMA-tabletter i EU i 2017,

hvilket er det højeste antal siden 2007. Overvågning af oplysninger fra åbne kilder og aktiviteter på det mørke net tyder på, at Europa spiller en vigtig rolle i den globale forsyning af MDMA. Dette aflæses også af antallet af beslaglæggelser i EU's nabolande. **Tyrkiet** beslaglagde flere MDMA-tabletter (8,6 mio.) og mere amfetamin (6,6 ton) end alle EU-medlemsstater tilsammen i det år. Myndighederne i Tyrkiet beslaglagde desuden en exceptionelt stor mængde metamfetamin (658 kg), der stort set svarer til den samlede beslaglagte mængde i EU (662 kg).

Renheden af metamfetamin og amfetamin er højere end for 10 år siden (hhv. 0,7 ton og 6,4 ton blev beslaglagt i EU i 2017). Fremstillingen af metamfetamin er koncentreret i **Tjekkiet** og grænseområderne i nabolandene, mens en del også fremstilles i **Nederlandene**. Spildevandsdata og andre data tyder på, at brugen af metamfetamin, der traditionelt har været lav og historisk begrænset til **Tjekkiet** og **Slovakiet**, nu også forekommer i **Cypern, det østlige Tyskland, Spanien, Finland og Norge** (se figur 2.11). Hvad angår amfetamin er der i 21 ud af 38 byer med data for spildevand i 2017 og 2018 konstateret en stigning i forekomsten af amfetamin (figur 2.10).

M-sundhed: geolokalisering og virtual reality — nye værktøjer til at bekæmpe narkotikaproblemer

Den omfattende brug af mobile enheder nu om dage betyder, at sundhedsapplikationer til mobile enheder (sundhedsapps) har et stort potentiale til at udvide rækkevidden af narkotikarelaterede sundhedstjenester. Ifølge rapporten anvendes nye digitale løsninger af denne type i stadig større grad til forebyggelse, behandling og skadesreduktion.

Rapporten præsenterer en række sundhedsapps med forskellige primære mål, lige fra formidling af information (f.eks. adgang til tjenester) til understøttende indsatser (f.eks. dagbøger over stofbrug) og restitution (f.eks. selvhjælpsapps) (figur 3.2). Et innovativt eksempel er anvendelsen af geolokalisering, som kan hjælpe injektionsmisbrugere med at finde steder, hvor de kan skifte nåle og kanyler. Man undersøger også brugen af virtual reality-teknologi (headset) til at genskabe immersive narkorelaterede miljøer, der inducerer trang, og som kan hjælpe patienterne med at udvikle modstandskraft. Et stort antal sundhedsapps, der er udviklet i Europa, fokuserer på udbredelse af skadesreducerende information rettet mod unge brugere, især festdeltagere. Selvom der nu findes mange sundhedsapps, konkluderede en nylig rapport fra EMCDDA, at de ikke altid ledsages af håndfaste kvalitetsstandarder, databeskyttelsesregler og evalueringstiltag ⁽⁶⁾.

EMCDDA's bestyrelsesformand, Laura d'Arrigo, konkluderer: "Den europæiske narkotikarapport 2019 kommer på et kritisk tidspunkt i drøftelserne om udviklingen af politikker på narkotikaområdet, idet der næste år vil ske en endelig vurdering af EU's narkotikastrategi (2013-2020). I denne periode har Europa stået over for en række dramatiske ændringer på narkotikaområdet, herunder fremkomsten af store mængder af ikkekontrollerede stoffer. Forståelsen af de aktuelle narkotikaproblemer gør det muligt for os at forberede os på fremtidige udfordringer på dette komplekse område under hastig forandring. Derfor spiller EMCDDA en afgørende rolle i fremskaffelsen af evidensbaserede analyser af Europas narkotikasituation i dag".

Noter

⁽¹⁾ Den europæiske narkotikarapport 2019 findes i sin helhed på www.emcdda.europa.eu/edr2019. Referenceperioden for alle billedgengivelser, analyser og data i denne rapport er narkotikasituationen frem til udgangen af 2018. De tal og grafer, der gengives i denne pressemeddelelse, findes i selve rapporten. Yderligere tal og tabeller findes i Statistical Bulletin for 2019 (www.emcdda.europa.eu/stats/2019).

⁽²⁾ Uberisering: Den handling eller proces, hvorved et marked for en tjeneste ændres ved at introducere en anderledes måde at købe eller bruge den på, især gennem brug af mobilteknologi (Collins English Dictionary).

⁽³⁾ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/add.14525>

⁽⁴⁾ Tetrahydrocannabinol (THC) er primært ansvarlig for de skadelige virkninger ved cannabis.

⁽⁵⁾ www.emcdda.europa.eu/news/2018/low-thc-cannabis-products-being-sold-in-the-EU%E2%80%93key-legal-issues

⁽⁶⁾ www.emcdda.europa.eu/publications/emcdda-papers/m-health-applications-for-responding-to-drug-use